

Anton Kramberger

Poročilo predsednika o delu Slovenskega sociološkega društva v obdobju 2001 – 2004¹

Predsedstvo Slovenskega sociološkega društva, ki se mu je iztekel mandat v letu 2004, je bilo izvoljeno na zboru članov 27. oktobra leta 2001. Za nami so tri leta dela, kar je po statutu skrajni rok med dvema zboroma oziroma skrajni čas za ponovne volitve vodstvenih organov društva. Kot predsednik podajam zboru članov javno poročilo o delu društva v tem mandatu. Poročilo ima tri dele: o delu društva kot celoti, o delu sekcij, sklepni razmislek o vlogi društva.

1. Poročilo o delu društva kot celoti

Društvo je v navedenem času delovalo v skladu z glavnim namenom, zapisanim v statutu, ki pravi, da člani, diplomirani sociologi in drugi, ki delujejo v stroki, krepijo strokovno in neodvisno delovanje članov pri profesionalni obravnavi družbenih vprašanj (4. člen). To naj bi počeli javno.

Glavnina dela se je odvijala približno po srednjeročnem programu, ki ga je ob prevzemu funkcije zastavil podpisani, in po letnih programih, ki jih je na devetih sestankih obravnavalo in potrjevalo predsedstvo. Težišče dela je bilo:

- na pripravi in izvedbi letnih srečanj članov,
- na rednem izhajanju sociološke revije Družboslovne razprave²,
- na sprotne obveščanju članov o aktualnem dogajanju (Novice SSD, splet),
- na javnih nastopih predstavnikov društva pri obravnavi perečih družbenih vprašanj,
- na poskusih integracije posameznih ločenih središč sociološkega poučevanja in raziskovanja v Sloveniji in, končno,
- v sodelovanju pri profesionalni regulaciji šolskega polja.

Zastavljene naloge so bile po moje opravljene z različnim uspehom, zaradi različnih razlogov. Naj grem po vrsti, kot sem navedel težišča.

2.1 Letna srečanja

Skupaj z današnjim srečanjem je sedanje vodstvo društva, s sodelavci, izpeljalo tri letna srečanja. Poročam le o dveh srečanjih (leti 2002 in 2003), ki sem jih kot predsednik pomagal soorganizirati; o današnjem, ki še poteka, bodo morda več pisali kolegi ob drugih priložnostih.

Prvo srečanje, z naslovom "Slovenija 2002 - pregled stanja in sprememb", je potekalo od 10. do 12. oktobra 2002 (Portorož). Udeležilo se ga je okrog 150 ljudi (90 je navedenih v zapisnikih srečanj, ostali nezabeleženi so sodelovali le krajši čas). Udeleženci so bili iz vseh slovenskih akademskih središč, srednjih šol in iz drugih zaposlitvenih sfer. Načrtovana finančna sredstva za pripravo in izvedbo tega srečanja so znašala okrog 1.400.000 SIT (750.000 kotizacije, 460.000 MŠZŠ, ostalo SSD), obračunani stroški izvedbe pa so bili nekaj čez 1.500.000 SIT (srečanje torej ni prineslo prebitka, ki bi ga lahko uporabili za izvedbo programa društva). Vsebinsko je to srečanje potekalo po predvidevanjih, v vrsti sekcij in okroglih miz, podrobneje navedenih v programski knjižici z razširjenimi povzetki referatov (glej Novice SSD, izredna izdaja, leto 2002). Aktivno je v programu nastopilo 37 sociologov, med njimi 12 vabljenih predavateljev. Dva ugledna sociologa sta bila predlagana in potrjena za častna člana društva (Zdenko Rotar, Marko Kerševan). Javna odmevnost je bila največja pri okrogli mizi o družboslovnem proučevanju religije. Po svojem okusu bi izpostavil izjemno privlačen, strokoven in metodično odlično pripravljen nastop kolege Zlatka Skrbiša, ki nam je z zunanjim pogledom (zaposlen je na avstralski univerzi, Queensland) podal številna nova dejstva in uravnoteženo sliko o problematiki slovenskega zdomstva; njegov nastop je šel začuda mimo brez vprašanj ali pripomb, k sreči je bil objavljen v Družboslovnih razpravah³. Zadnji dan srečanja, ob sklenitvi, smo ugotavljali, da je strokovnih potencialov za sociološko raziskovalno delo pri nas sicer veliko, generacije kadrov se tudi obnavljajo, da pa moramo javno prisotnost naše stroke še bolj krepiti, s partnerstvom v odločanju, z javnimi objavami, z nastopi, pa z interdisciplinarnostjo, timskim delom in še večjim sodelovanjem (objavljanjem) s kolegi in centri v tujini. Okolje nas namreč sili, da so v sociologiji vse bolj potrebni inovativnost, interdisciplinarnost in čezmejno sodelovanje.

Drugo srečanje, z naslovom "Družbena gibanja in civilna družba danes", je potekalo od 9. do 11. oktobra 2003 (Portorož). Udeležilo se ga je okrog 115 ljudi (77 v zapisnikih srečanj, ostali nezabeleženi so sodelovali le krajši čas). Poleg udeležencev, sociologov iz slovenskih akademskih središč, srednjih šol in drugih zaposlitvenih sfer, je bilo kar nekaj več študentov in aktivistov civilnih gibanj kot prejšnja leta. Načrtovana finančna sredstva za pripravo in izvedbo srečanja so znašala okrog 1.200.000 SIT (500.000 kotizacije, 430.000 MŠZŠ, ostalo SSD), obračunani stroški izvedbe pa so bili nekaj čez 1.350.000 SIT (znova ni bilo prebitka, ki bi ga lahko namenili za program društva). Vsebinsko je srečanje potekalo v vrsti sekcij in okroglih miz, podrobneje navedenih v programski knjižici z razširjenimi povzetki referatov (glej Novice SSD, izredna izdaja, leto 2003). Aktivno je v programu nastopilo 41 sociologov, med njimi 6 vabljenih predavateljev. Za častnega člana je bil predlagan in potrjen en, mednarodno izjemno ugleden član društva (Tomaž Luckmann). Medijsko pokritje je bilo takorekoč zanič; prišla je le predstavica lokalnega tiska (Portorožan), ki je o srečanju objavila komentar v lokalnem časopisju. Razlogi slabega medijskega odmeva so bili deloma v nerodnem času prireditve: istočasno so potekali medijsko mnogo odmevnejši dogodki na obali (srečanje sodnikov in pravnikov, srečanje agentov tržnega komuniciranja). Znova bi iz svojih vtisov omenil naslednje dogodke, ki so mi močnejše ostali v spominu: nagovor Tomaža

Luckmanna, kasneje objavljen v Družboslovnih razpravah⁴ (na FDV je arhiviran tudi video posnetek nagovora); nastopi kolegov iz podiplomske šole iz Ljubljane ISH, ki so profesionalno zahtevno proučevali in podali rezultate svojih kritičnih dognanj - medijske reprezentacije (dokaj izključevalne) kulture v Sloveniji; zatem nastop kolege Ostana o izkoriščanju; pa dinamičen nastop kolegice Igličeve o (režimih v) socialnih omrežjih. Končno, zelo zanimiva je bila še razprava o protisistemskih gibanjih skupine kolegov s Filozofske fakultete, ki nas je v burnem nadaljevanju zvečer, ob pozivih k močnejšemu angažmaju sociologov v javnosti, kar na trdo razcepila glede aktualnega vprašanja, koliko aktivizma slovenska sociologija - kot stroka in sociologi kot posamezniki - še lahko prenese (-mo).

Organiziranje letnih srečanj je za šibko organizacijsko in inštitucionalno strukturo SSD zahteven projekt, ki traja intenzivno okrog pol leta, z urejanjem izbranih prispevkov za objavo kasneje, pa z zapiranjem financ po samem srečanju, pa še dlje. Ker so kotizacije relativno nizke (15.000 SIT), se brez dodatnega sponzoriranja srečanje komajda finančno pokrije. Slovenski sociologi tega srečanja tudi ne moremo zastaviti kot strogo znanstvenega srečanja, četudi bi hoteli, kajti priprave bi morale biti v tem primeru daljše in skrbnejše, selekcija nastopov bi morala biti usmerjena v pisanje celovitih avtorskih prispevkov. Takšni orientaciji nasprotuje tudi stalen očitek s strani neakademsko zaposlenih sociologov, da je na srečanjih vseeno preveč 'akademizma', ponavlja se vsaj že od leta 1988. Tako so srečanja hibrid med profesionalnim dogodkom, strokovno izmenjavo mnenj, druženjem in aktualnimi temami. Da bi lahko srečanja ujela nek primeren profil, ki bi ustrezal vsem okusom, bi verjetno kazalo vpeljati višje cene za udeležbo (oziroma režim različno visokih kotizacij za različne udeležence), postaviti čvrstejšo programsko in organizacijsko strukturo, morda pa celo ponavljati srečanja vsaki dve leti, da bi se jih ob (pre)obremenjenosti nepoklicnega (ljubitelskega) vodstva dalo bolje in odmevneje pripraviti.

2.2 Sprotno obveščanje članov

Sprotnemu obveščanju članov društva so bile včasih namenjene predvsem Novice SSD⁵. Glede na večjo vlogo elektronskih medijev komuniciranja je ta publikacija po letu 1998 izšla le enkrat letno, kot spremno gradivo srečanj v teh letih. To je za sprotno obveščanje članov premalo. Namesto nje je bila za namene sprotnega komuniciranja članov zasnovana spletna stran društva, ki naj bi vsebovala tudi možnosti sodelovanja v forumih ali celo možnosti interaktivnega pogovora članov. Kljub temu, da ta spletna stran in možnost ni povsem zaživela, pa je bila s tem poskusom začrtana nova smer, ki bo zavoljo finančnih težav, s katerimi se dandanes ukvarjajo vsa profesionalna društva, vse važnejša. Zahvalil bi se rad najprej kolegi Tomažu Kaštrunu, ki je spletno mesto društva postavil z res minimalnimi stroški, nato pa jo je še vzdrževal zastoj vse dotlej, dokler ni odšel na delo v "druge kraje", nato pa seveda še kolegi Janezu Štebetu, ki je njeno namestitev na strežniku Arhiva družboslovnih podatkov kot predstojnik te enote dobrohotno odobril. Kljub najboljšim namenom sodim, je bila ta pionirska rešitev manj živa kot smo pričakovali in zato čaka prihodnje rodove, da jo popestrijo, dodelajo in oživijo⁶.

2.3 Javni nastopi predstavnikov društva

Ugotavljam, da javni nastopi predstavnikov društva in zlasti v imenu društva kot celote nekako niso več v modi; še največ je naključnih medijskih izjav, ki se običajno naberejo ob intervjujih med letnimi srečanji. Za to je več razlogov.

Eden je v tem, da uredniki medijev srečanj sociologov nimajo tako v čislih kakor srečanja drugih strok in društev. Medijsko popularna so na primer srečanja naslednjih strok: pravniki, sodniki, ekonomisti, menedžerji, tržniki ipd. Zato na sociološka srečanja komajda pošiljajo svoje ljudi, novinarje (izjema je bil vedno novinar Jadran Sterle z RTV Slovenije, ki nas je kot sociolog vrsto let redno obiskoval in objavljajal intervjuje v informativnih in kulturnih oddajah). Drugi pomembni razlog pa je morda v tem, da se je vrednotni pluralizem tranzicijskega obdobja močno dotaknil tudi sociologije kot stroke in sociologov kot praktikov, ki delujejo zlasti v različnih okoljih: sferah šolstva (srednjega, visokega, poddiplomskega). Dotaknil se nas je na način, da nas je tudi strokovno, da ne rečem vrednostno ali celo politično, precej razcepil glede osnovnega vprašanja, kaj je pravzaprav vloga oziroma poslanstvo sociologije danes. Kljub podobni strokovni izobrazbi se namreč sociologi do odprtih zadev javnega pomena (statutarno določilo SSD) dokaj različno opredeljujemo, deloma glede na svoje vrednote, deloma glede na različne kognitivne paradigmatске razmisleke in izhodišča, deloma tudi glede na tipične raziskovalne strategije, ki jih uporabljamo pri svojem delu. Nekaj razcepov je podedovanih. Znana je denimo še ne presežena sintagma o FDV šoli kot o viru kvantitativno usmerjenega družboslovja (prej, v šestdesetih in sedemdesetih, je tu delovala sintagma o režimski šoli, ki pa malo blede), pa o FF kot šoli, ki naj bi bila bolj družbeno (razredno) kritična (do kapitalizma), kar se pri ISH, z njeno še bolj poglobljeno kritično strukturalno in antropološko-humanistično poddiplomsko obravnavo ideologij in (medijskih) reprezentacij kulturnega polja, še dodatno stopnjuje. Nekaj svojskega imajo verjetno v svojih predstavah, kaj bi danes pomenila sociologija, tudi v pedagoških usmeritvah univerzitetnega sociološkega izobraževanja (Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem).

Zaradi navedenega v Sloveniji, podobno kot drugod po svetu, ta hip ni najbolj enotne 'profesionalne doktrine' o tem, kaj je bistvo današnje sociologije. Celo nasprotno, dezintegracijske silnice so močnejše kot integracijske. To ni nujno označiti kot slabost – sociologija na svojem pohodu skozi polja aktivizma, zlasti pa skozi inštitucije, postaja oženjena z različnimi interdisciplinarnimi vedami. Glede na svoje profesionalne in druge funkcionalne vloge, razne taktike in strategije, ki jih te vloge terjajo, pa upošteva tudi strankarske težnje po njihovem prisvajanju⁷, so zato zaposleni sociologi vsebinsko in tudi organizacijsko dokaj razpršeni, da ne rečem razcepljeni. To spet ni nujno slabo, ker ne onemogoča možnosti, da omenjenih različnosti ne bi skušali posrkati v društvo, če tega že ne dovoljujejo inštitucije. Razlike bi lahko postale vir našega notranjega razvojnega bogastva, ki ima – ravno zato, ker je sociologija s fragmentacijo znova postala nespecializirano področje raziskovanja – več razvojnih potencialov kakor nekdaj.

Vseeno razcepljenost včasih deluje moreče, saj preprečuje profesionalno komunikacijo. Sam v društvu, vsaj med člani, precej pogrešam večjo žejo po trajnejši kole-

gialni izmenjavi profesionalnih mnenj o aktualnih temah. Ta bi morda lahko pripeljala tudi do skupnega javnega profesionalnega nastopa članov. Pri tem nimam v mislih zgolj navidez konstruktivnega strinjanja ali pripominjanja o aktualnih zadevah v javni sferi, ampak tudi celovitih javnih soočanj, polemik in kritik - glede številnih problematičnih družbenih zadev in procesov, ki si takšno obravnavo brez dvoma zaslužijo. Enotnost pogledov in stališč sploh ni nujna. Tega soočanja ni prav dosti. Če se ozrem na nedavna leta, je ostalo le pri nekaj redkih poskusih skupnega nastopanja, izjavljanja, soočenja. V glavnem so v javnosti nastopali naši člani le kot strokovnjaki - posamezniki⁸.

Vsekakor nas lahko relativno šibka javna drža društva in zlasti sociologov, še zlasti, če jo primerjamo z medijsko prisotnostjo predstavnikov drugih (konjunkturinih) strok, nekoliko zaskrbljuje. Namreč, odmik od javne sfere naši stroki postopoma odvzema tiste vrline, da ne rečem podlage, ki so bile zanjo vedno konstitutivne – javni angažma, povezan z osebnim pogum pri izrekanju oblasti nepriljubljenih stališč (zoper prevladujoča površna, zlasti politična mnenja), in jasnost socioloških konceptualizacij aktualnih družbenih problemov. Rečeno še drugače, četudi se homogenost same vede drobi, diferencira, bi morala biti vsaj njena stalna prisotnost nepogrešljiva v javni sferi, kjer so sociološke ter socioekonomske obravnave pojavov vsekakor pomembnejše, trajnejše od zgolj ekonomističnih, politično-liberalnih 'lupljenj' javnih financ, družbenih struktur in njihovih socialnih veziv.

2.4 Poskusi integracije posameznih središč "sociologije" na Slovenskem

Kot predsednik sem na začetku mandata sicer obljubil, le deloma pa lahko tudi uresničil, napoved, da bomo poskušali povezati med sicer preveč ločena profesionalna središča in okolja v Sloveniji, kjer se odvijata sociološko poučevanje in raziskovanje. Deloma pravim zato, ker nam je to uspelo predvsem na srečanjih, ki pa so kljub najboljšim namenom v glavnem le enkratni dogodek. Edino, kar se je res dogajalo sproti, so bile objave iz različnih socioloških sredin v Družboslovnih razpravah.

No, na vsa tri srečanja, kjer sem aktivno sodeloval pri pripravi, nam je uspelo zvabiti ljudi iz različnih okolij, kar štejem kot dosežek – iz FDV in FF, pa sociologe iz Univerze v Mariboru in Univerze na Primorskem, tudi sociologe, antropologe in zgodovinarje iz ISH, in še od drugod. Vsekakor bi kazalo na takšne stike, vsaj v okviru društva, paziti in jih po možnostih ne le nadaljevati, ampak krepiti. V nasprotnem primeru nam grozi, da nas bodo kot integralno naravnano stroko prerasle številne dezintegracijske silnice, denimo vse bolj agresivne administracije univerzitetnih in fakultetnih uprav, ki v tem hlastnem času medsebojnega tekmovanja za (javna in privatna) sredstva, študente in programe (visokega vpisa in odtod dohodkov), lahko sociologijo dodatno razpršijo v številne brezzobe 'dizajn sociologije', v katerih štejejo le obljube o navidezno zaposljivi praktičnosti diplomantov. Problem ni usmeritev v zaposljivost, problem je znanje, ki se preveč drobi in z izgubo povezovalnega smisla postaja nepretočno, torej ne-znanje.

Po mojem bi si morali v reformnih časih univerze stalno in nadvse prizadevati, da je - vsaj znotraj ene univerze - disciplinarni oddelek sociologije prva inštanca akademske avtonomije, administracije fakultet pa naj bi jim bile podrejene! Drugače se profesionalna avtonomija lahko hitro spremeni v avtonomijo menedžerskih uprav, z

drugačnimi cilji. Da bi to lažje dosegli, bi se splačalo zagovarjati tudi manjše univerze, ki to prvenstvo strokam nad administriranjem lažje omogočajo. V nasprotnem primeru se nam lahko zgodilo ne le, da medsebojno tekmujejo sociologije različnih (prevelikih) fakultet, inštitutov in visokošolskih ustanov, ampak da se te različne sociologije povsem razkrojijo, njihovo težko pridobljeno, relativno konsistentno znanje pa se raztopi – v korist utilitarnih programov, kar ustreza popredalčkanemu, administrativnemu, da ne rečem kar tržnemu pogledu na (lastninsko prisvajano) znanje. Znanje o družbi kot celoti, kar je glavna misel sociologije, se lahko ohranja le kot celovito osmišljeno, edninsko znanje, ne pa kot razdrobljeno znanje o delih, delčkih in predalčkih družbe. To drobljenje se po mojem že resno dogaja in terja naše takojšnje strokovne intervencije v razvojna vprašanja profesije. Ne smemo reči, da bomo, ampak ugotoviti, da že - s strokovno odličnostjo, kritičnostjo IN uspešnim upravljanjem znanja – tekmujeemo na evropskem akademskem trgu.

2.5 Sodelovanje pri (formalnem) reguliranju šolskega polja

Sociologija se kot predmetna vsebina zaznava v osnovnošolski, kot predmet poučuje na srednješolski, kot programsko, usmeritveno in predmetno profilirano področje pa poučuje in raziskovalno razvija na visokošolski (dodiplomski in podiplomski) ravni. Na vseh teh ravneh se člani društva vključujejo na razne načine, v glavnem na regulacijski in na izvedbeni ravni.

V društvu je poleg članov, ki so zaposleni na visokošolski ravni, tudi precej srednješolskih učiteljev sociologije in družboslovja. V okviru društva imajo ti srednješolski učitelji svojo sekcijo, vendar večino koordinacijskega dela vseeno opravijo izven te sekcije, v okviru svojih uradnih srednješolskih predmetnih srečanj, organov in povezav. Iz društva je tako precej članov sodelovalo pri pripravi učnih načrtov, učbenikov, tekmovanj, maturitetnih dogodkov in podobnem.

Kljub temu bi (samokritično) dodal, da je verjetno profesionalna vidnost tega velikega dela v društvenem življenju, t.j. obveščanju, mnogo premajhna - glede na vse, kar se tam dogaja. To bi v bodoče kazalo popraviti.

2. Delo sekcij

Člani društvo imajo za poglobljene obravnave ožjih strokovnih tem možnost ustanavljanja sekcij. V desetletjih dosedanjega društvenega obstoja (od 1965) so v društvu delovale različne sekcije, nekatere med njimi so imele v svoji zgodovini tudi zelo aktivno obdobje, a so prenehale delovati⁹, nekatere pa so nastale šele nedavno. Sekcijsko življenje je v veliki meri odvisno od doseženega razvoja stroke, od aktualnega okolja in vloge društva v njem. Ta hip v društvu deluje pet sekcij: pedagoška (v njej delujejo v glavnem učitelji sociologije v srednjih šolah), religiološka (ustanovljena za obravnavo strokovnih tem leta 2004), kulturološka (ustanovljena 2004), terminološka sekcija in sekcija za sociologe v socialnem varstvu (ustanovljena pred leti, njena aktivnost v zadnjem obdobju nekoliko miruje). Podrobnejša poročila o delu sekcij bodo podali njihovi predsedniki sami

3. Sklepni razmislek

Ob koncu tega poročila naj dodam, da mi je bilo obojno delo, tako predsednikovanje društvu v času od 2001 do danes, kot tudi (so)urejanje Družboslovnih razprav (od leta 2001 do 2005 – pripis sept. 2005), v veliko veselje. Popilo pa mi je tudi precej energije, ker so bili materialni in človeški viri, s katerimi smo delovali, že na začetku mandata zelo pičli, splošna družbeno klima do prostovoljnega strokovnega dela pa se je v omenjenem času le slabšala (enako se dogaja skoraj v vsej Evropi, še zlasti izrazito v postkomunističnih državah vzhodne in centralne Evrope). Tako kljub naporom, zaradi velika (pre)obremenjenosti redkih aktivnih posameznikov blizu predsedstva, nismo mogli doseči prav vseh zaželenih ciljev.

Če se danes poslavljam od predsednikovanja društvu, to seveda ne pomeni, da se moje delo v društvu povsem končuje. Funkcija urednika Družboslovnih razprav se mi še ni povsem iztekla, predaja urednikovanja reviji bo po dogovoru v novem predsedstvu malo bolj 'mehka'¹⁰. Priznam pa, da se že intenzivno in sistematično ozirom po naslednikih, zlasti med mlajšimi kolegi, v katerih je veliko energije, strokovne rasti in ambicij.

Zdi se mi, da je moje predsednikovanje društvu sovpadalo z nekim značilnim obdobjem, v katerem društvene dejavnosti nasploh izgubljajo na pomenu: tako v akademskem prostoru kot v javnosti. Ker sem bil preveč vpleten v vodenje društva, ne znam biti docela korekten razsojevalec, da bi kar tako, na izust, lahko zatrdil, da je temu slabljenju društva vzrok le širše dogajanje - morda temu botruje tudi dogajanje v naši stroki, sociologiji, ali pa kaj tretjega. Poskus te vrste potrebuje nekaj oddaljenosti, za razmislek na raznih ravneh.

Kljub vsemu imam občutek, da smo v zadnjih letih nekaj koristnega dela skupaj le uspešno opravili. Zato bi se prav nazadnje rad posebej zahvalil tistim posameznikom, ki so mi poleg članov predsedstva - po kdo ve kakšnem naključju ali naklonjenosti - najbolj pomagali, da sem lahko preveliko vrzel med željenimi in dejansko uresničenimi nalogami napolnil z vsaj nekaterimi otipljivimi rešitvami. Zahvala gre kolegu Dragu Kosu in kolegici Nevenki Černigoj Sadar za možnost sprotnega razčiščevanja ob profesionalnih dilemah, kolegicama Marini Tavčar Krajnc in Mirjam Počkar za odzivnost glede meni vedno nejasnih zadev v srednješolski sociologiji, kolegici Maci Jogan za stalno možnost razpravljanja - v okviru njenih časovnih zmožnosti, Janezu Jugu za strokovno in prijateljsko pomoč pri prenosu revije na splet, pa Boštjanu Šavru za brežhibno delo pri knjižnih recenzijah, kolegi Sergeju Fleretu in Zlatku Skrbišu za spodbujanje pri načrtanih poteh, kadar sem vanje podvomil, pa mladim kolegom Matjažu Uršiču, Francu Trčku in Alešu Črniču za spodbudne zamisli, ki jih bodo brez dvoma pomagali v bodoče tudi sami aktivno reševati, še bolj kot so jih že do sedaj. Med bolj oddaljenimi mi je bilo v veselje sodelovati z Bojanom Časom, Blanko Tivadar in Heleno Zalokar. Pravo profesionalno odgovornost sem zaslutil v sodelovanju s kolegom Bernikom in kolegico Maco Joganovo, ob pripravi podelitev Klinarjevih nagrad. Tu je na mestu tudi zahvala recenzentom člankov v Družboslovnih razpravah, ki so požrtvovalno dvigovali profesionalno raven prispevkov v naši reviji.

Posebej bi se zahvalil kolegi Tomu Korošču, za osebno zaupanje in nesebično pomoč pri pridobivanju izdatne donacije v zelo kritičnem začetnem času delovanja društva, ko je korenito zmanjkovalo proračunskih in drugih sredstev za izdajanje revije (glej Prilogo). Zahvala tudi vodstvu fakultete FDV, ki na razne načine dobrohotno sponzorira delovanje društva v njenem okrilju, kar seveda ni samoumevno, pa čeprav je utemeljitev za to pri roki: društvo oziroma njegovo vodstvo namreč v glavnem prostovoljno in z dodatnimi aktivnostmi krepí eno od temeljnih strok na tej ustanovi. Tu bi še posebej izpostavil častnega člana društva, kolego Nika Toša, ki mu nikoli ni vseeno, ali sociologija na FDV in tudi v javnosti je ali pa je ni, pa tudi kolego Ivana Svetlika, ki ob svojih številnih menedžerskih, profesionalnih in funkcionarskih obremenjenostih vseeno nikoli ne okleva, če je treba tako ali drugače podpreti društveno delovanje sociologov.

Ne nazadnje, brez stalne pomoči tajnice Ljube Valič bi bil precej neboljen, brez nje in kolegic Bernarde Naglič in Ivice Kecman, ki sta vedno prijazno priskočili na pomoč ob izvedbi letnih srečanj, bi se ti dogodki ne odvijali tako nemoteno. Naj le še dodam, da tistih, ki jih iz ožjih profesionalnih krogov tu ne omenjam izrecno, kljub temu, da smo uspešno delali skupaj, ne pojmujem kot slabše sodelavce – nasprotno. A morda sem z njimi le deloval bolj kot kolega, sociolog posameznik, in manj kot član društva, pri čemer sam štejem za pomembno distinkcijo društvenega dela naslednjo vrtilino: da je pripadnost profesionalnemu društvu in s tem delo v njem deloma tudi nekoliko emocionalen, nepreračunljiv projekt in ne le pretežno hladen, preračunljiv odnos. Brez prvega, se mi zdi, bi bila raven našega medsebojnega zaupanja nižja, opravljeno profesionalno delo v društvu pa po obsegu in kakovosti dosti manjše. Če ne drugega, se profesionalne prošnje, zahteve, informacije ne bi mogle širiti po naših prijateljskih in kolegialnih omrežjih tako hitro, kakor so se (transkacijski stroški, če bi jih morali vse obračunati, bi bili mnogo večji, za sedanjó raven letnega proračuna društva – glej prilogo - tudi uničujoči).

Ker tak moj pristop morda ni več najbolj v duhu sedanjega časa (vsako delo, tudi profesionalno, pravijo mlajši kolegi, se splača le, če je za njim takojšnje plačilo!), je kar prav, da po treh letih nekega tipa koordiniranja društvenega dela in življenja priložnost za uveljavitev dobijo drugi in drugačni pristopi, kolegi. Konec koncev, poti do podobnih ciljev so v družbi, kar sociologi vemo iz prve in iz druge roke, lahko različne. Tudi v društvu ni nič drugače. Tudi sociološko društvo je bilo, in upajmo, da še bo, nič več in nič manj kot - del družbe. Tisti del, ki s pomočjo sistematičnih strokovnih presoj, zakaj ne tudi z materialnimi viri, pomaga integrirati sicer stalno razpadajoči strukturni - uradni in zasebni - svet v bolj ali manj znosno celoto, v kateri naj bi skupaj, če se le da, na miren in tudi na mirovniško bojevit profesionalen način, (pre)živeli razne težave in probleme, ki jih prinaša življenje.

*Ljubljana, 23. september, 2004
(rev. avgusta in septembra 2005,
pred objavo v Družboslovnih razpravah)*

Opombe

1. To je nekoliko dopolnjena verzija izvirnega poročila predsednika SS o delu društva, predstavljenega zboru članov društva na dan volitev novega vodstva, 12. oktobra 2004. Prvotno poročilo je v glavnem razširjeno s poročilom o delu sekcij in z dodatnimi premisleki o vlogi in delu društva (opombe).
2. Podrobnejša ocena o vlogi in pomenu revije Družboslovne razprave za razvoj slovenske sociologije bo podana v posebnem članku, ki naj bi bil v tej reviji objavljen v tematskem sklopu (okvirni naslov: Slovensko družboslovje na globalizacijskem prepihu; vabljeni urednik F. Mali), predvidoma aprila 2006.
3. Zlatko Skrbis (2003): Diasporično slovenstvo: politika, nacionalizem in mobilnost. Družboslovne razprave. letn. XIX, št. 42 (april 2003), str. 9-20. Dosegljivo tudi na spletu: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr42Skrbis.PDF>
4. Tomaž Luckmann (2004): Nagovor udeležencev sociološkega srečanja 2003. Družboslovne razprave. Letn. XX, št. 45 (apr. 2004), str. 91-95.
5. Občasnik Novice SSD je kot serijska publikacija društva s št. 1 pričel izhajati marca 1984, sočasno z ustanovitvijo nove sociološke revije Družboslovne razprave (ustanovila sta jo Sociološki inštitut in Slovensko sociološko društvo), urejal pa naj bi jih Upravni odbor Slovenskega sociološkega društva, ki mu je tedaj predsedoval Ivan Svetlik (z mandatom 1983-1986). Do danes (t.j. do 2004) je v 21 letih od ustanovitve izšlo preko štirideset števil (natančneje 43). Do št. 38, ki je izšla leta 1998, so bile posamezne edicije občasnika še zaporedno oštevilčene, kar pomeni, da so dotlej izhajale večkrat (dvakrat) letno in so za silo še izpolnjevale cilj sprotnega obveščanja članov o dogajanjih v društvu. Nato (z letom 1999, ko je mandat predsednika društva prevzel Mitja Hafner Fink), so Novice, morda tudi nenameravano, pričele izhajati le še enkrat letno, pa neoštevilčeno, kot izredne številke, v glavnem namenjeni spremljanju letnih srečanj članov društva (vsebinska je bil pretežno program srečanja s povzetki nastopov, pa poziv članom za redno plačevanje članarine). Ta sprememba je ostala v navadi vse do danes. Občasnik žal tudi nima opredeljene svoje lastne ISSN kode, morda imajo tudi zato objave povzetkov referatov te edicije težave v bibliografski obdelavi (nerodna dilema, ali gre pri letnih kongresih društva za strokovno ali znanstveno srečanje, zelo nervira aktivno nastopajoče).
6. Kolegi v društvu (Gregor Petrič idr.) so v letu 2005 na novo postavili mnogo fleksibilnejšo (tehnološko in grafično) spletno stran SSD. Spletni naslov: <http://www.sociolosko-drustvo.si/>
7. Tu, v polju aktualnih političnih in profesionalnih prerivanj okrog javnih virov 'tranzicijskih držav', se kot očitek sociologiji nasploh, nekaterim posameznim sociologom pa še posebej, rado navaja (pre)veliko vezanost družbenih ved na nekdanjo politiko in moč, kar naj bi še dandanes delovalo kot bremenilna dediščina razvoja stroke. Stališča o tem, ali gre pri tem za upravičena moralna, profesionalna ali morda zgolj instrumentalna očitanja, so povzeta v članku predsednika ISA, P. Sztompke (2002): *The Condition of Sociology in East Central Europe*; v M Kaase et al (eds.): *Three Social Science Discipline in CEE: Handbook on Economic, Political Science and Discipline* (1989-2001), str. 548-556. V isti knjigi o stanju slovenskih vedah poročajo naši strokovnjaki, o ekonomiki J. Mencinger (str. 187), o političnih vedah D. Fink Hafner (str. 358) in o sociologiji F. Adam in M. Makarovič (str. 536). (pripis sept. 2005)
8. Še največ so se na aktualne teme sproti odzivali naslednji sociologi (ki niso bili obenem tudi visoki državni ali akademski funkcionarji, kakor so npr. D. Rupel, S. Gaber, M. Hanžek, tudi V. Rus, ali pa profesionalne medijske osebnosti): R. Močnik, M. Gregorčič, G. Kovačič, M.

Makarovič, F. Adam, A. Kramberger, A. Rus, N. Toš, M. Kerševan, D. B. Rotar, pa morda še S. Uhan, S. Kurdija, T. Renner idr., če navajam nekoliko po spominu. Sem bi lahko šteli še javno prisotne socialne psihologe, ki delujejo blizu sociološkega polja, denimo V. Mihelj, M. Ule, pa družboslovce s poudarjenim komunikološkim pristopom, S. Splichala, S. Bašič Hrvatini in M. Košir, ter med ekonomisti dve izjemi, ki razpolagata z velikim znanjem in občutkom za socioekonomiko, ne le ekonomiko razvoja, M. Jakliča in F. Drenovca (pripis sept. 2005).

9. Na primer, včasih je bilo SSD del Jugoslovanskega sociološkega društva (JUS) in je bila vrsta društvenih aktivnosti namenjena obravnavi skupnih aktualnih tem ali koordinaciji dela republiških društev; dalje, v 80-ih so zaradi prebujanja slovenske civilne družbe pričele dokaj aktivno delovati tudi regijske sekcije, ki so se ukvarjale z razvojnimi vprašanji posameznih delov Slovenije – danes je nekaj namigov s strani članstva, da bi bilo to znova potrebno. (pripis sept. 2005)
10. Novo vodstvo SSD je na svoji spomladanski seji leta 2005 že izvolilo za nova urednika Družboslovnih razprav kolega Ivana Bernika in kolegico Brino Malnarjevo. Po običaju, veljavnem v dobrih revijah, bosta prevzela praktično urejanje Družboslovnih razprav s prvo številko v letu 2006.

Priloga

Zgoščeno finančno poročilo SSD, ki ga je potrdil nadzorni odbor, po letih (2002 - 2004)

Leto 2002

Prihodki 2002	3.422.792,03	SIT
Odhodki 2002	3.512.679,56	SIT
Razlika med prihodki in odhodki	- 89.887,53	SIT
<i>Presežek prihodkov iz leta 2001</i>	<i>1.603.710,45</i>	<i>SIT</i>
<i>Ostanek prihodkov za naslednje obdobje</i>	<i>1.513.822,92</i>	<i>SIT</i>

Leto 2003

Prihodki 2003	3.576.236,20	SIT
Odhodki 2003	4.908.434,49	SIT
Razlika med prihodki in odhodki	- 1.341.198,29	SIT
<i>Presežek prihodkov iz leta 2002</i>	<i>1.513.822,92</i>	<i>SIT</i>
<i>Ostanek prihodkov za naslednje obdobje</i>	<i>172.624,63</i>	<i>SIT</i>

Leto 2004 (do 30. 8.)

Prihodki 2004	2.634.895,84	SIT
Odhodki 2004	2.252.318,90	SIT
Razlika med prihodki in odhodki	382.567,94	SIT
<i>Presežek prihodkov iz leta 2003</i>	<i>172.624,63</i>	<i>SIT</i>
<i>Ostanek prihodkov za naslednje obdobje</i>	<i>555.201,57</i>	<i>SIT</i>